

STALIŠČA SLOVENSKEGA E-FORUMA ENERGETSKE (NE)UČINKOVITOSTI SLOVENIJE

Ljubljana, 24. maj 2007

Predlog stališč upravnega odbora

(osnutek in uredil: Andrej Klemenc)

poročča: Mihael G. Tomšič

Slovenski E-Forum, Društvo za energetska ekonomika in ekologijo

Strokovno srečanje

Slovenski E-forum

Society for energy
economics and environment

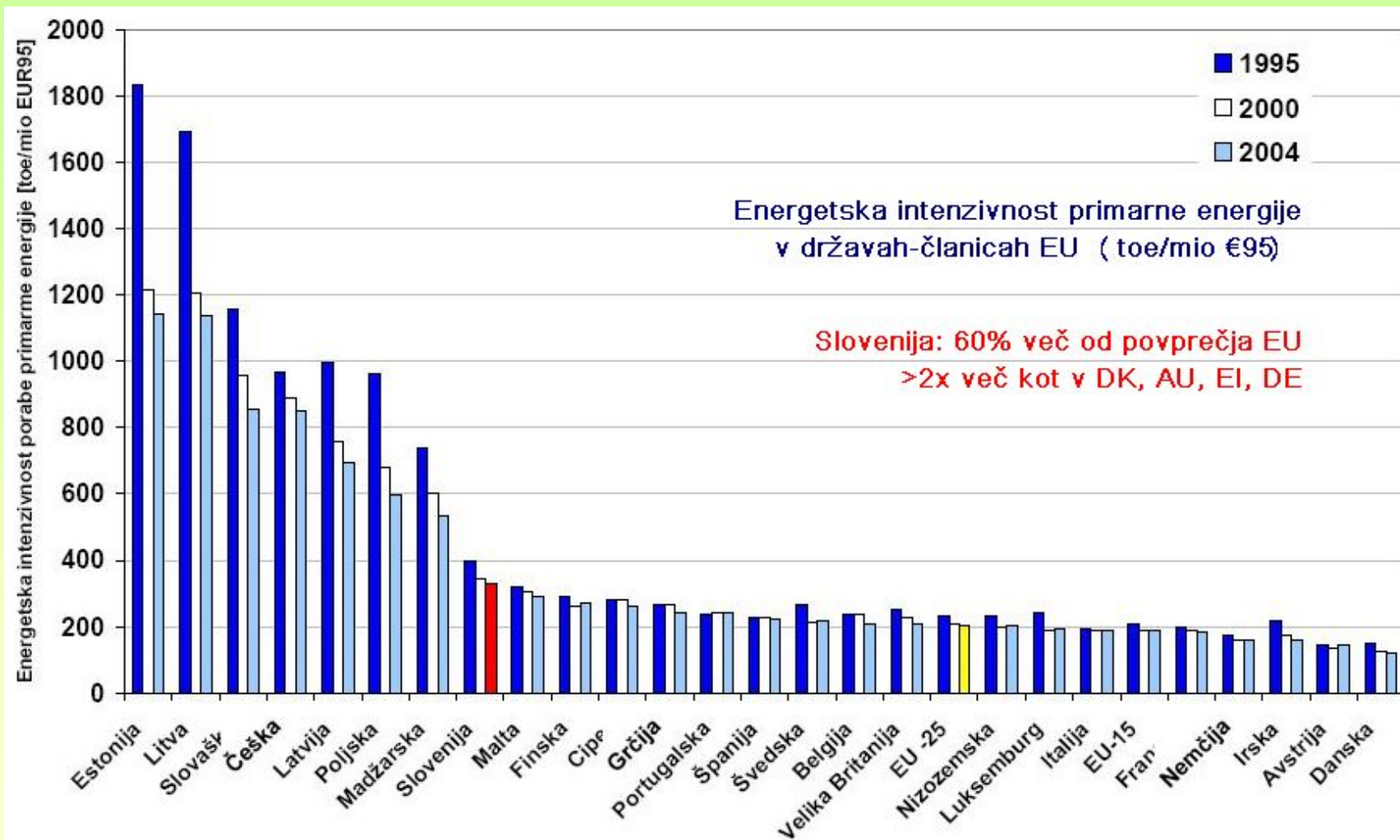

Teze

- 1. Visoka energetska intenzivnost Slovenije kot posledica neustrezne strukture gospodarstva**
- 2. Neustrezna energetska kultura**
- 3. Politika cen energije in energentov**
- 4. Neustrezno financiranje energetskih storitev ter opredelitev pristojnosti in odgovornosti za ravnanje z energijo v javnem sektorju**
- 5. Neobstoj močnega povezovalnega akterja za energetska učinkovitost na ravni države**

Stanje energetske intenzivnosti v Sloveniji

Vir: EUROSTAT

in LEP, MG, 2006

1. Visoka energetska intenzivnost – posledica strukture gospodarstva

- *Značilne pojavne oblike problema:*
Velik delež surovinskih dejavnosti, na primer proizvodnje primarnega aluminija, jekla, gradbenih materialov itd.
- *Zahteve/ukrepi:*
Postopno zmanjševanje deleža primarnih dejavnosti s tem, da se izpostavijo tržnim pogojem, vključno s privatizacijo (železarne, TALUM, TDR ...). Promocija dejavnosti z visokim deležem znanja.

2. Neustrezna energetska kultura (1)

- ... Generacije ljudi so bile vzgajane v prepričanju, da vse večja poraba energije vodi k vse večji kvaliteti življenja, kar se je desetletja potrjevalo tudi na izkustveni ravni sveta življenja. ...
- ... se je imaginarij drugačnega zagotavljanja energetskih storitev, ki temeljo na energetski učinkovitosti in rabi lokalnih obnovljivih virov na osnovi sodobnih tehnologij ter bolj odgovornega ravnanja z energijo šele začel ustvarjati predvsem pri mlajših generacijah ...

2. Neustrezna energetska kultura (2)

- *Značilne pojavne oblike problema:*
- Nacionalni razvojni programi še vedno predvidevajo visoko rast proizvodnje in porabe energije ter izgradnjo velikih centralnih objektov za oskrbo.
- Nekateri gospodarsko dvomljivi projekti (elektrarne TE Šoštanj 6, druga jedrska elektrarna v Krškem) so našli mesto v seznamu »razvojnih projektov«.

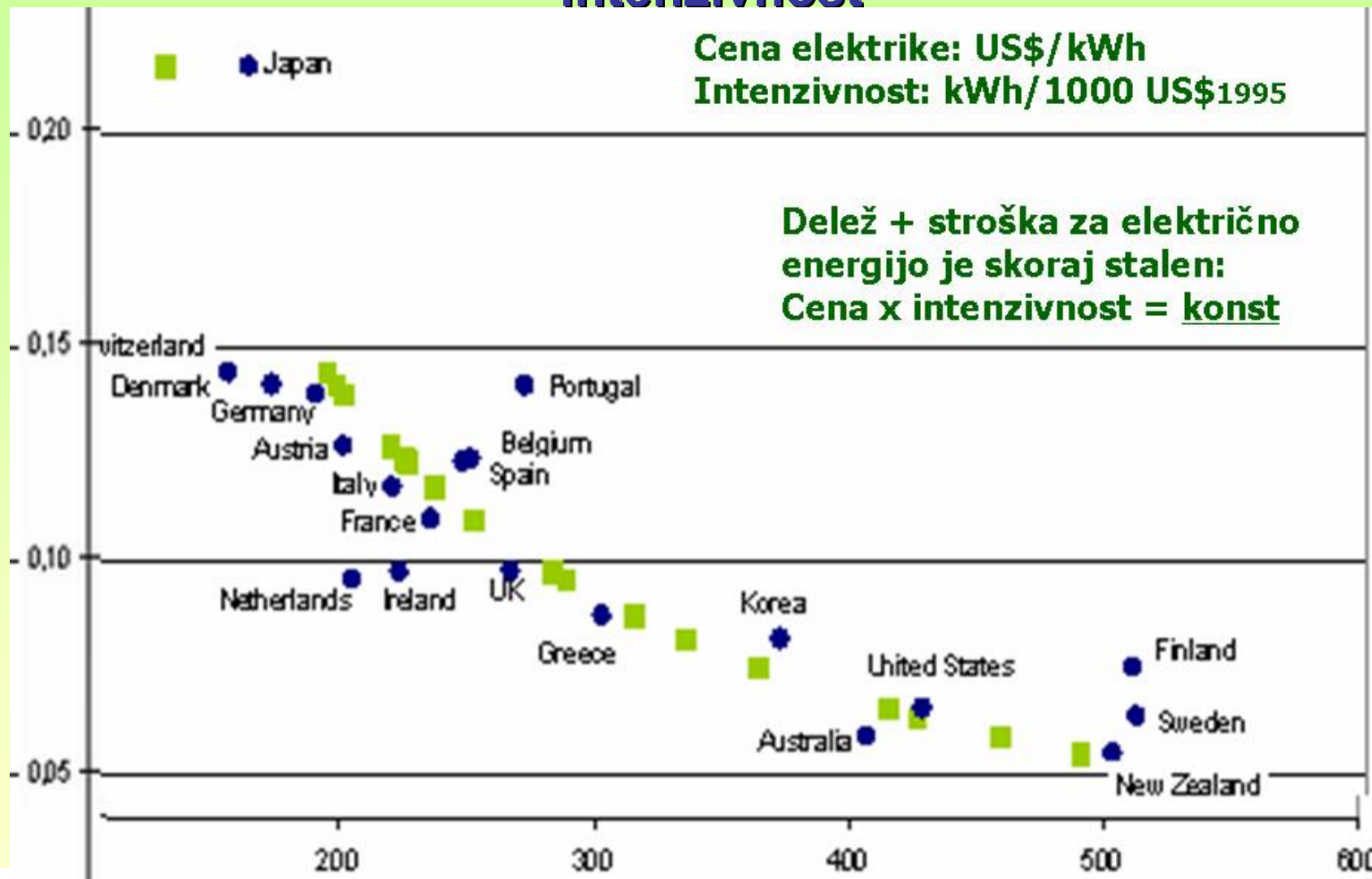

2. Neustrezna energetska kultura (3)

- **Zahteve/ukrepi:**
 1. Nadaljevati in ojačiti izobraževalno in propagandno dejavnost za uveljavljanje nove okoljsko-energetske kulture.
 2. Odstraniti protislovnost razvojnih programov, ki hkrati govorijo o zmanjšanju energetske intenzivnosti, ne predvidevajo pa zadostnih spodbud. Spodbude so skozi delovanje državnih podjetij bolj usmerjene v »vladne« programe energetske investicij.
 3. Relativizirati predvidene velike energetske projekte z javno razgrnitvijo verjetnih gospodarskih in okoljskih tveganj (visoka raven emisij CO₂ pri TEŠ; gospodarska in druga tveganja NEK 2).
 - 4. Take projekte prenesti v zasebni sektor, s selektivno privatizacijo oziroma umikom države iz obvladovanja tržnega dela energetskega gospodarstva.

Cena električne energije in elektroenergetska intenzivnost

- Abscisa: elektro-energetska intenzivnost, kWh/1000 US\$1995
- Ordinata: cena električne energije, US\$/kWh

3. Politika cen energije in energentov (1)

- ...Politika cen energije in energentov je bila od 2. svetovne vojne dalje desetletja v funkciji podpore ekspanziji centralnih sistemov oskrbe ter nekoliko kasneje ekspanzije osebnega avtomobilskega prometa kot osnove mobilnosti. ...
- ...Zlasti cene električne energije so bile in ostajajo „talec“ doseganja (anti)inflacijskih ciljev gospodarske politike, čeprav dajajo gospodarstvu in prebivalstvu dolgoročno napačne tržne signale in preprečujejo alokacijsko in funkcijsko izboljšanje energetske učinkovitosti ter so s tem dolgoročno žarišče inflacijskih pritiskov. ...

3. Politika cen energije in energentov (2)

- *Značilne pojavne oblike problema:*

1. Subvencionirane cene za nekatere skupine odjemalcev (gospodinjski odjemalci, veliki odjemalci). V ceno energije niso vključeni (eksterni) okoljski stroški.

2. Okoli energetskega »stebrov« se nabira politična elita z regionalnimi investicijskimi agendami (Petrol, HSE s Šaleško dolino, »drugi steber«, GEN-Energija s Posavjem), ki imajo dvomljive ali negativne gospodarske učinke.

3. V gospodarsko osnovo energetskega podjetja je vključena infrastruktura, ki prinaša veliko naravno ali monopolno rento (dravske elektrarne, omrežje, amortizirana jedrska elektrarna), s čimer je omogočeno rentno subvencioniranje.

3. Politika cen energije in energentov (3)

- **Zahteve/ukrepi:**
 1. **Odpravljanje subvencij za porabo energije vseh vrst, postopno vključevanje eksternih stroškov na primer z okoljsko takso in ali dodatnimi davki na energijo.**
 2. **Uveljavljanje odprtega in polno konkurenčnega trga z energijo, tudi električno in plinom, tudi s selektivno privatizacijo, ki bo zagotovila tudi donos na vloženi kapital (kapital brez donosa je oblika subvencioniranja!). Lastniki naj prevzamejo, namesto države tudi vsa poslovna in druga tveganja.**
 3. **Z izvzetjem delov energetskega gospodarstva, ki je naravno-monopolno in prinaša naravno ali tržno rento (prenosno omrežje za elektriko in plin, distribucijsko omrežje za elektriko, Dravske elektrarne , NEK 1) zajeti to rento za okoljske in proračunske namene (na primer zmanjšanje davkov na plače).**

4. Neustrezno financiranje energetske storitve ter opredelitev pristojnosti in odgovornosti za ravnanje z energijo v javnem sektorju (1)

- ... v javnem sektorju ni na voljo sredstev za večje investicije, s katerimi bi bilo mogoče v povprečju energetske učinkovitosti izboljšati za 30 – 40%. To potem še dodatno negativno vpliva na energetske neučinkovitosti saj npr. Uporabnik (učenc/ka, učitelj/ica), ki ne more regulirati temperature v prostoru z nastavitvijo ventila na grelnem telesu, to stori z odpiranjem oken in namesto z zmanjšanjem ogrevanja bolj primerno temperaturo doseže s povečanjem pretoka hladnega zraka. Takšna in podobna ravnanja potem preidejo v navade, ...

4. Neustrezno financiranje energetske storitve ter opredelitev pristojnosti in odgovornosti za ravnanje z energijo v javnem sektorju (2)

- *Značilne pojavne oblike problema:*
Zelo počasno – po polževo – uvajanje URE v javni sektor. Uspešni demonstracijski projekti brez mnogo ponovitev. Majhno zanimanje ali celo resignacija akterjev. Uspešno izveden program URE ne šteje v ocenjevanju kakovosti vodenja in celostni podobi inštitucije.
- *Zahteve/ukrepi:*
Sprožiti kampanjo za URE v javnih ustanovah. Zagotoviti začetni finančni vir; ki se kasneje polni s prihranki. Enkratna začetna kampanje naj preraste v trajno dejavnost, s ključnimi elementi: spremljanje napredka, spodbujanje k doseganju optimalne učinkovitosti. Spodbuditi javno-zasebno partnerstvo in druge iniciative.

5. Neobstoj močnega povezovalnega akterja za energetske učinkovitost na ravni države (1)

- *Značilne pojavne oblike problema:*
 1. *Razdrobljenost in slaba koordinacija delovanja med ministrstvi (zlasti MG, MOP, MF).*
 2. *Odsotnost pristojnosti za celovito načrtovanje (učinkovite) energetike.*
- *Zahteve/ukrepi:*

Primernejša organiziranost in dodelitev pristojnosti. Poleg možnosti izboljšanja delovanja vlade (n.pr. posebna koordinacija, služba za razvoj itd.), upoštevati tudi zunanje možnost (outsourcing), po uspešnih zgledih nekaterih držav, ki imajo (razvojne, ne regulativne) Agencije za energijo v obliki nevladnih, neprofitnih organizacij, ki jih organizira in delno financira vlada, so pa zmožne delovati tudi na trgu (znanja, informacij, specifičnih storitev). Povezovalna organizacija mora imeti širok in prožen mandat, da se lahko odzove na nove izzive in pobude.

